

Üzem- és munkaszervezés fejlesztés eredményeinek hatása az ellátás megbízhatóságára, a munka- és életkörülmények alakulására

Járfás István mk. alezredes

Az MSZMP kongresszusi határozatai, a felsőbb pártszervek és katonai előjáróink intézkedései, útmutatásai meghatározták a központhadtáp bázisok fejlesztésének, korszerűsítésének alapelveit és fő irányait.

Az üzemanyag-szolgálat vezetése, – az MN Üzemanyag Szolgálat Főnökség és az MN Üzemanyag Ellátó Központ parancsnoksága – az irányelvek figyelembevételével, a fejlesztés pénzügyi fedezetének biztosításával és szakmai irányítással az utóbbi tíz esztendő alatt igen jelentős korszerűsítési programot kezdeményezett és indított el a központhadtáp üzemanyag-raktáraknál.

Ezt a munkát hatékonyan segítette az a párt-politikai munka, ami a raktárak személyi állományának meggyőzését, a célkitűzésekkel való azonosulását szolgálta, mivel a pénzforrások szűkös volta ezen időszakban sem tette lehetővé a külső vállalati kivitelezés széles körű igénybevételét. A politikai munkával párhuzamosan bontakozott ki a vezetői tevékenység, amely a raktárak személyi állományának helyi ismereteire, tapasztalataira alaposan igényelte és támogatta a katonák és polgári dolgozók kezdeményező, javaslattevő és újító munkáját, amely lendületet adott a csapaterővel végzett építő és alkotó tevékenységhez.

Az V. és VI. ötéves tervek időszakában megvalósított üzem- és munkaszervezés-fejlesztést, a munka és életkörülményt javító csapatépítkezéseket az MN 1. Üzemanyag-raktár ezen időszak alatt végzett munkájának áttekintésével kívánom bemutatni. Tekintettel arra, hogy ez a fejlődés, korszerűsítés – a helyi adottságok, körülmények és követelmények messzemenő figyelembevételével – jellemzi mindegyik üzemanyag-raktárunkat, így az alább vázoltak azokra is érvényesek.

Az üzem- és munkaszervezés fejlesztés célkitűzései

1. A szocialista termelő és szolgáltató gazdasági ágazatok megerősödése az 1970-es évek elején az addig meglevő munkaerőfelesleget környezetünkben is teljes egészében megszüntette. Néphadseregünk korszerűsítése, gépesítettségi fokának növelése ugyanakkor a raktár üzemanyag és üzemanyag-technikai eszköz forgalmazását jelentősen növelte.

Az utalt csapatok, katonai szervezetek kiszolgálása – főleg a 200 l-es acélhordókba töltött kenő-, karbantartó anyagokkal, fagyálló hűtőfolyadékkal,

(amelynek súlya a 240–250 kg-ot is elérte) – hosszadalmas volt és jelentős fizikai erőfeszítést igényelt. Mindezek figyelembevételével a raktár munkaerőmegtartó, és a csapatokat gyorsabban, rövidebb idő alatt kiszolgáló képességét kívántuk javítani az anyagmozgatás, málházás üzemi technológiai folyamatának teljes átalakításával, korszerűsítésével.

2. A raktár magasabb harckészültségi fokozatban végzett szakmai feladatai, a szakanyagok nagy tömegének rövid idő alatti megbízható előkészítése, kiszerelése és kiadása újabb anyagmozgatási és munkafolyamat szervezési kidolgozását követelte meg. Raktárunk az MHKSZ-be helyezés első két napján annyi üzemanyagot és üzemanyag-technikai eszközt szolgáltat ki, illetve málház vasúti szállító eszközre, amennyit béke ellátási rendszerben egy negyedév alatt forgalmaz. Ezen követelményt a raktár technológiai rendszereinek átszervezésével, az úthálózat bővítésével, új tárolók kialakításával, kiszerelő-, töltő- és málházó frontok létrehozásával lehetett csak teljesíteni, amely kiemelt célkitűzése volt az üzem- és munkaszervezés fejlesztésének.

3. Az évről évre növekvő mennyiségű üzemanyagok és üzemanyag szaktechnikai eszközök mennyiségi és minőség megőrzése úgy a raktározás, mint az anyagmozgatás munkafolyamatában az üzemi tevékenységek szervezésének fontos célkitűzése volt. Az üzemanyagok minőségmegóvása érdekében a 200 l-es hordók belső állapotát is megóvó korszerű belső tisztítási, mosási technológiai rendszert kellett kimunkálni, a teljesítőképesség egyidejű javításával. Az üzemanyag technikai eszközök és a kiszertelt üzemanyagok állagmegóvását a zárt raktározási feltetelek javításával kellett megoldani.

4. A raktár funkcionális szervezeti elemeinél a tevékenységi övezetek körülhatárolásával az MN Fe. Sz. Sz.-ban meghatározott szolgálati rendet és fegyelmet, a munkafeladatok végrehajtásáért és az anyagi javak megőrzéséért a felelősségérzetet, valamint a tűzmegeelőző rendszabályok betartását kívántuk tovább szilárdítani.

5. Az üzem- és munkaszervezés fejlesztésével egyidejűleg minden területre és minden szervezeti elemünkre kiterjedően célkitűzés volt a szolgálati, munka- és életkörülmények javítása, az egészségre ártalmas munkahelyek korszerűsítése, a belső szolgáltató és ellátó tevékenység színvonalasabbá tétele.

A fő célkitűzések megvalósítása során kiemelt figyelmet fordítottunk a takarékos gazdálkodásra az anyaggal, energiával és energiahordozókkal, a környezetünk védelmére és kellemesebbé, otthonosabbá tételére, valamint a személyi állomány felkészítésére, képzésére, hogy az új rendszerbe állított technológiai berendezéseket, gépeket megfelelő szakértelemmel tudják működtetni.

A célkitűzések megvalósításának alapelvei, folyamata és gyakorlati eredményei

Az üzemanyag-raktár alaprendeltetéséből adódóan az iparvállalatoktól átvesszi, beszállítja, tárolja, kiadáshoz előkészíti és kiszolgálja a szakanyagokat. A szakanyagok körébe tartozik mintegy 250 fajta üzemanyag – (hajtó-, kenő-, karbantartó- és egyéb vegyianyag) – valamint közel 170 féle üzemanyag technikai eszköz – (szivattyúk szilárd és hajlékony falú tároló és szállítóeszközök, szűrő-, mérő-, töltő- és ellenőrző eszközök stb.).

A raktár éves átlagban 20–22 ezer tonna szakanyagot forgalmaz, amelynek 40%-a hajtóanyag. Ez vasúti tartálykocsikban érkezik a raktárhoz, a kiszolgálá-

lása viszont 95⁰/₀-ban vasúti és közúti szállító tartálykocsikban, 5⁰/₀-a pedig 200 l-es hordókba kiszerelve jut el a felhasználó katonai szervezetekhez. A kenőkarbantartó- és egyéb vegyi anyagok teljes egészében kiszerelt formában kerülnek kiadásra, amelynek kisebb része az 1, 5, 10, 20, 50 és zöme 200–250 kg-os kiszerelésű.

A raktár dolgozóinak göngyöleges anyagmozgatási feladata összességében, éves átlagban eléri a 14–15 ezer tonna rőmeget. Ezt a darabárus, göngyöleges anyagmennyiséget a raktár dolgozóinak minimum négyszer kell megemelni ahhoz, hogy a termék a beszállító eszközről a raktárba, illetve a raktárból a vételezők szállítóeszközére kerüljön.

A hadsereg üzemanyag-ellátási rendjének és a tároló-szállító eszközökkel való gazdálkodásának megfelelően a folyékony üzemanyagok nagyobb hányada 200 l-es ürtartalmú horgonyzott acélhordókban jut el a felhasználókhoz, amelyet csereeszközként rendszeresen visszaszállítanak a raktárba. Az éves átlagban forgalmazott 10–12 ezer db hordó a raktári munkavégzést igen jelentősen növeli.

A raktár belső anyagmozgatási munkafolyamatainak vizsgálatával, a raktározási és belső szállítási munkák elemzésével, valamint az ide vonatkozó szakirodalmak tanulmányozásával kezdődött el az üzem- és munkaszervezés fejlesztése. Ezt követően kidolgoztuk a raktározási és anyagmozgatási tevékenység korábbiól eltérő újszerű elveit és rendjét.

A raktározás és anyagmozgatás alapelveinek tekintettük az összes folyékony üzemanyag fajtára vonatkozóan megvalósítani a tűzvédelmi szabályok figyelembevételével a rendezett, csoportosan telepített fekvőhengeres tartály tároló kiépítését. Az üzemanyag-raktáron belüli veszteségmentes folyékony anyagszállítás alapelvét a stabil szivattyútelepek és zárt csővezeték rendszerek kiépítésében határoztuk meg.

Korábban a szétszórta, egyedi védőgödrökbe telepített fekvőhengeres tartályokba az üzemanyag beszállítása a vasúti tartálykocsiból üzemanyagtöltő gépkocsival történt. Ez a munkavégzés így hosszadalmas, munkaigényes, és a kétszeri szivattyúzás által energiapazarló volt.

Az üzemanyag kiszolgálásához való előkészítésének, – azaz 200 l-es hordókba töltésének – és a kiadásának, mint a munkaszervezés fejlesztésének elvét úgy fogalmaztuk meg, hogy az üzemanyag szivattyúkkal a terep szintjénél magasabb szintre kell emelni az anyagot és a hordók gördülőképességét figyelembe véve a lejtős pályájú, magasított rendszerű hordózott anyagtárolókat és kiadókat kell létrehozni.

Az álló és fekvőhengeres tartálycsoportok között kijelöltük az üres hordótároló, a hordótöltő és az üzemanyagokkal megtöltött hordók tároló és kiadó helyét. A terepszinthez viszonyítva a magasabb szinten történő elhelyezés megvalósításához mintegy 30 ezer köbméter földet hordtunk be a raktár technikai területére. Az új rendszerű magasított tárolók befogadóképessége mintegy 2000 db hordó.

A lejtős pálya kialakításával elértük, hogy egy ember a korábbihoz viszonyítva jóval kevesebb erőfijetéssel képes a töltött hordókat a vételezők szállítójárművére gurítani.

A munkaszervezés fejlesztését megelőzően a föld felszíne alá süllyesztett hordózott anyagtárolókból a kiszolgálás elektromos árammal működtetett hordórakodó gépekkel, – de azok gyakori meghibásodása esetén 4 főt igénylő hordó-

rakodó korcsolyával – történt. A rakodógép már csökkentette az emberi erő-kifejtést, de kiszolgálásához így is 3 főre volt szükség.

Az üzem- és munkaszervezés fejlesztés eredményei, amelyet a belső üzemanyagszállítás, előkészítés és kiadás technológiai folyamatának átszervezésével, a tárgyi létesítmények megvalósításával értünk el, a következőkben foglalhatók össze:

- az emberi erő-kifejtés lényeges mérséklésével párhuzamosan negyedére csökkent az azonos munkafeladat elvégzéséhez szükséges munkaerő;
- az üzemanyagvesztés csökkentése mellett, kevesebb a villamosenergia, illetve az energiahordozó üzemanyag-felhasználás;
- a korábbinál rövidebb idő alatt történik a vételező alakulatok kiszolgálása, illetve megháromszorozódott az üzemanyag-forgalmazási képességük.

A magasabb harcckészültségi fokozatban végzett szakmai feladataink – azaz az üzemanyagok és üzemanyag szaktechnikai eszközök tömeges kiszolgálásának, – eredményes végrehajtása érdekében az üzemi és munkatevékenység magasabb szervezeti formáját, illetve tárgyi létesítményeit valósítottuk meg.

A magasabb harcckészültségbe helyezés időszakában a legnagyobb volumenű szakmai feladat 3200 db 200 l-es hordó megtöltése hajtó-, kenő- és karbantartó anyagokkal, amelyeket a minőség megóvása érdekében folyamatosan nagy ürméretű tartályokban raktározunk.

A két nap – azaz 48 óra – alatt végrehajtandó nagy mennyiségű szakanyag forgalmazását, kiszolgálását az alábbi szervezési és építési munkák elvégzésével oldottuk meg:

- a raktár belső úthálózatát és forgalmi rendjét átalakítottuk, megvalósítva az átmenő forgalmat a be- és kiléptető kapuk beépítésével. A belső úthálózatot 50%-kal növeltük, szilárd burkolatú utakat építettünk és felszereltük a forgalmat szabályozó táblákkal;

- a kiépített utak és a vasúti iparvágány mellett kiszerező és rakodó frontokat építettünk ki. A kiszerező frontokon készletezzük az üres előkészített, feliratozott hordókat, amelyeket a nagytartályokban készletezett üzemanyagokkal igen rövid idő alatt töltöttük meg. A tervezett anyagmennyiség kiszerezését 200 l-es hordókba az állandó jelleggel telepített mobil szivattyúeszközök, kiépített csővezetékek és töltő szerelvények biztosítják;

- a fizikai erő-kifejtést jelentősen csökkentettük az anyagmozgatás, rakodás, málházás gépesítésével. A technológiai folyamathoz kapcsolva rendszerbe állítottunk elektro-hidraulikus, elektro-mechanikus rakodóeszközöket, mobil diesel-motoros és akkumulátoros rakodógépeket. Áram kimaradás esetén a rendszeresített áramtermelő agregátorokkal biztosítjuk az elektromos energia ellátást. Az áramszolgáltatás feltételeit javítottuk a vezetékek, a csatlakozó pontok és az elosztók kiépítésével. A DVHM típusú diesel-motoros emelőgép rakodási teljesítményét olyan emelő keret szerkesztésével növeltük, amely egyidejűleg 6 töltött hordó felemelését lehetővé teszi;

- a közúti üzemanyagszállító eszközök tömeges hajtóanyag kiszolgálását 3x3 állásos töltőfrontok kiépítésével oldottuk meg és ezzel képesek vagyunk 600 tonna hajtóanyagot 3 óra alatt kiadni. A VÁK, EÁP, GYÜK kijelölésével, a diszpécserszolgálat megszervezésével, a vezetékes híradás kiépítésével biztosítjuk a szervezett kiszolgálást;

- az M-folyószámú katonai szervezetek gyors, gépesített kiszolgálását egyrészt az előzőekben ismertetett anyagmozgatás korszerűsítése, másrészt a kis tételű göngyöleges üzemanyagokból és üzemanyag-technikai eszközökből a sík és a dróthálós rakodólapokon képzett egységakományok kialakítása biztosítja. Az egységakomány képzés, a magasított támfalas zárt raktárak megépítése, a raktárak gépi anyagmozgató eszközökkel és berendezésekkel való felszerelése alapvetően járult hozzá a munkateljesítmények növeléséhez és a fizikai erőfeszítés jelentős csökkentéséhez.

A szakanyagok mennyiségi és minőségi megővésének alapelvei

- A folyékony termékek fajta szerinti zárt rendszerű szállítása és tárolása;
- a tároló- szállítóeszközök belső tisztításának hatékony elvégzése;
- a túlzott felmelegedéstől, fényharástól és elvizesedéstől való védelem megoldása, valamint
- a szakanyag kezelés, raktározás és felhasználás szervezett rendjének, a gazdálkodási fegyelemnek a szilárdítása.

Az első alapelv támasztotta követelmény megvalósult a 4, 25, 50 m³-es tartálypark négyeszeresére növelésével, a zártrendszerű csővezetékes szállítás alkalmazásával, valamint a minőségbiztosítási követelményeket jobban kielégítő alumínium ötvözetből készült tartályok és jól zárható műanyag flakonok és ballonok rendszerbe állításával.

A tároló-szállító eszközök - elsősorban a csereeszközként alkalmazott 200 l-es hordók - belső tisztításának, hatékonyabb végzését újszerű műszaki megoldásokkal fejlesztettük tovább. A korábban használt, a horganyzott bevonatot károsító maró és mérgező hatású nátriumhidroxid helyett a hazai ipar által gyártott, a fémfelületet nem károsító, de a szennyeződések jobban oldó és emulgeáló ipari mosószereket (Alupon T, Rábapon T) kísérleti jelleggel kezdtük alkalmazni. Ezt követően megvalósítottuk azt a technológiai zárt rendszert, amelyet a mosószert hatékony alkalmazása megkíván, figyelembe véve a láncfolyamat korszerű elvének érvényesítését, a nehéz fizikai tevékenységek gépesítését, valamint az egészségre káros munkahely teljes felszámolását. A korszerűsített hordómosó üzem teljesítménye a korábbi háromszorosára növekedett, amely alapvetően hozzájárult a csapatok minőségileg megbízható üzemanyag-ellátásához.

Az üzemanyagok védelmét a túlzott felmelegedéstől, a fényhatástól és az elvizesedéstől zárt raktárak, nyitott színek építésével, a tartályban tárolt üzemanyagoknál fényvisszaverő karbantartó festéssel, hordóztott üzemanyagok nagylombú fák alatti elhelyezésével biztosítjuk. Az utóbbi 10 évben 1400 m² alapterületű zárt raktárt és 300 m² alapterületű gépszint építettünk.

Az építő, alkoró, korszerűsítő munka folyamatában a feladatokat végrehajtó állományunk képzettség szerinti összetétele, szakmai felkészültsége, rendszeretete, valamint a szakanyagokkal való gazdálkodás terén tanúsított felelősségérzete pozitív irányba változott. A gazdálkodási fegyelem szilárdulását nagyban segítette a központosított gépi nyilvántartás minden anyagnemre történő kiterjesztése is.

Az üzem- és munkaszervezés fejlesztését kiterjesztettük a raktár valamenyeni funkcionális szervezetére. A bázis területét felosztottuk a szervezeti elemek tevékenységi övezetekre, meghatározva az adott területeken a korszerűsítési, építési munkafeladatokat, amelyek tárgyi feltételeit képezték a munka-, szolgálati- és életkörülmény javításának, a szolgálati rend és fegyelem szilárdításának.

A tűzveszélyes technikai övezeteket kerítés és zárható közúti és vasúti kapuk megépítésével elhatároltuk a szolgálati és életviteli övezetektől. Az őrzés-védelmi rendszert zárt – télen fűthető, nyáron ventilátorral szellőztethető – őrtornyok, kettős drótkerítéssel körülhatárolt őrsávok, szilárd felvezető utak, közút és vasút felőli oldalon betonkerítés, hírósszekóttetés és világítási rendszer kiépítésével korszerűsítettük.

Az MN FESZSZ-ban előírtak figyelembevételével tovább korszerűsítettük az őrszolgálatot teljesítő állomány, valamint a kapu-, tűzoltó- és gépjármű telephely ügyeletes állomány szolgálati helyiségeit. Elektromosan vezérelt zsilip-rendszereket, korszerű gépjármű-telephelyet, környezetvédelmi követelményeket kielégítő cirkulációs rendszerű gépjárműmosót, három állásos üzemanyag kiszolgáló kutat, üzemanyag-raktárt építettünk.

A laktanya belső körleteit otthonossá tettük és sportpályák, parkövezetek kialakításával biztosítottuk a katonaiállomány jó szolgálati közérzetét.

A *munkakörülmények javítását* szolgálta a raktári szakjavító műhelyek, eszközraktárak, korszerű munkásöltözők megépítése, az egyedi olajkályhák kiváltása, központi fűtőberendezések beszerelése.

A *takarékossági célkitűzések* megvalósítását eredményezte az Antifriz B-2 jelű fagyálló hűtőfolyadék regenerálásának korszerűsítése és a keveréssel új termék előállításához a technológiai berendezések megvalósítása. A fagyálló hűtőfolyadék regeneráló és keverő üzemi technológiai berendezésünk az üzem- és munkaszervezés fejlesztés kimagasló létesítménye, amelynek rendszeres üzemeltetésével éves átlagban 12–13 millió forintot takarítunk meg néphadseregünk üzemanyag-ellátásának folyamatában.

A *környezetvédelmi célkitűzések* megvalósításának jelentős állomása volt a hordómosó üzem olajos, mosószeres szennyvizének hatékony tisztítását végző létesítmények és berendezések üzembe helyezése, amely kísérleti csapattal raktárunknál lett elsőnek kivitelezve egyrészt vállalati, másrészt csapatkerettel. Az üzemanyagok minőségellenőrzése, a fagyálló hűtőfolyadék gyártása, valamint a környezetvédelmi berendezés hatékony üzemeltetése szükségessé tette a laboratóriumi ellenőrző, szakmai irányító munka javítását és ennek feltételét egy korszerűen felszerelt laboratórium megépítésével biztosítottuk.

Az *életkörülményeket* javítottuk a szolgálati lakások korszerűsítésével, illetve több háromszobás kertes, komfortos családi ház felépítésével, a Klubkönyvtár és a lakások környezetének fejlesztésével és a kislakás építések támogatásával.

Az állomány színvonalas ellátását javítja a *kiszegítő gazdaság* azzal, hogy kora tavasztól primőr zöldségféléket termel s ezt fogyasztja állományunk, a sertéshús, a baromfi és tojás termelésünk pedig az éves szükséglet 30%-át biztosítja. Ezen tevékenység a színvonalas étkeztetés mellett elősegíti a fiatalok munkára nevelését is.

Személyi állományunk a munkaköri feladatok színvonalas teljesítése mellett az alkotó-, újító-, építőmunkát is nagy szorgalommal, öntevékenységet tanúsítva végzi. Ennek eredménye, hogy az eltelt 10 év alatt a raktár vagyoni állapota közel 50 millió forint értékkel gyarapodott.

Összességében megállapítható, hogy az üzem- és munkaszervezés fejlesztése egyaránt szolgálta az egyre növekvő üzemanyag-forgalmazás, a csapatellátás megbízható végrehajtását és a szolgálati-, munka- és életkörülmények jelentős

javítását. Ezt igazolja, hogy dolgozó állományunk létszáma teljes, és katonáinknak, dolgozóinknak jó a szolgálati, munkahelyi közérzete, erős szálakkal kötődnek a raktárhoz.

A csapatok, a katonai szervezetek szakanyag ellátási rendszerében továbbra is fontos láncszemet képeznek a központ htp. üzemanyagraktarak, amelyek korszerűsítését nem tekinthetjük befejezettnek. A tartalékképzési, ellátási feladataink megkövetelik a raktár tároló kapacitásának, kiadó-, kiszolgáló teljesítőképességének további növelését.

Ezen fejlesztési célkitűzések – alapozva a már elért eredményekre, amelyeket az eddig megvalósított üzem-, és munkaszervezés-fejlesztési tervek nagyban elősegítettek – várhatóan a következő középtávú tervben realizálódni fognak.